

POSTANOWIENIE

Dnia 3 marca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z wniosku E. Ł.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W.
o rentę z tytułu niezdolności do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 3 marca 2016 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczyni od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 13 listopada 2014 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. przyznaje adwokat K. M. od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w [...] kwotę 120 zł (sto dwadzieścia) powiększoną o obowiązującą stawkę podatku od towarów i usług tytułem kosztów pomocy prawnej udzielonej w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w [...] wyrokiem z dnia 13 listopada 2014 r. oddalił apelację wnioskodawczyni E. Ł. od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w W. z dnia 31 marca 2014 r., którym oddalono odwołanie wnioskodawczyni od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W. z dnia 20 kwietnia 2012 r., odmawiającej jej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

W uzasadnieniu Sąd Apelacyjny stwierdził, że wnioskodawczynie, aby spełnić warunki przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy określone w art. 57 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 58 ust. 1 pkt 5 i ust. 2 względnie w art. 58 ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 748 ze zm.), musiałaby albo wykazać 5 lat okresów składkowych i nieskładkowych w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy (art. 58 ust. 1 pkt 5 i ust. 2) albo być uznana za całkowicie niezdolną do pracy (art. 58 ust. 4). Tymczasem przed dniem złożenia wniosku o sporne świadczenie, tj. przed dniem 21 lutego 2012 r., wnioskodawczynie nie wykazała 5 lat okresów składkowych i nieskładkowych, lecz jedynie 2 lata, 4 miesiące i jeden dzień stażu ubezpieczeniowego. Ponadto biegły neurochirurg uznał ją za częściowo, a nie całkowicie niezdolną do pracy, zaś pozostali biegli lekarze sądowi w ogóle nie stwierdzili u niej niezdolności do pracy. Zatem jak zostało ustalone w postępowaniu przed organem rentowym, a potwierdzone ustaleniemi Sądu pierwszej instancji, wnioskodawczynie nie może zostać uznana za całkowicie niezdolną do pracy, jak również nie przebyła w ubezpieczeniu wymaganego stażu okresów składkowych. Sąd Apelacyjny podniósł, że o całkowitej niezdolności do pracy wnioskodawczynie nie przesądza fakt, iż miała ona orzeczoną znaczny stopień niepełnosprawności w okresie od września 2010 r. do września 2012 r. Orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności nie jest bowiem równoznaczne z orzeczeniem lekarza orzecznika organu rentowego o całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji.

Wnioskodawczynie zaskarżyła wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną, domagając się w niej uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w W. i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania ze skargi kasacyjnej oraz o zasądzenie na rzecz jej pełnomocnika kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, które nie zostały uiszczone w całości ani w części.

Skarga kasacyjna została oparta na podstawach:

1) naruszenia przepisów postępowania, a mianowicie: a) art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 381 k.p.c. i art. 382 k.p.c., art. 316 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1

k.p.c. przez dokonanie oceny zebranego materiału dowodowego z przekroczeniem granic swobodnej oceny, bez dokładnego rozważenia treści opinii biegłych i złożonych do nich zastrzeżeń oraz pominięcie dołączonego na etapie postępowania apelacyjnego orzeczenia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, b) art. 278 § 1 k.p.c. w związku z art. 232 k.p.c. przez niedopuszczenie z urzędu dowodu z opinii biegłych lekarzy, choć było to nieodzowne wobec faktu złożenia przez skarżącą nowego dowodu, a to odpisu wyroku Sądu Rejonowego w W. IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 5 maja 2014 r., IV U [...], zmieniającego orzeczenie z dnia 18 października 2012 r. Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w W. w ten sposób, że orzeczony umiarkowany stopień niepełnosprawności ma charakter trwały i orzeczenie wydaje się na stałe oraz (...) poprzez wpisanie że ubezpieczona jest niezdolna do wykonywania żadnej pracy”, c) art. 278 § 1 k.p.c. w związku z art. 285 § 2 k.p.c. i w związku z art. 232 k.p.c. przez niedopuszczenie z urzędu dowodu z opinii łącznej obejmującej lekarzy, którzy z uwagi na rodzaj schorzeń skarżącej są władni ocenić, czy łącznie współwystępujące u niej schorzenia nie powodują niezdolności do pracy,

2) naruszenia przepisów prawa materialnego, a mianowicie: art. 57 pkt 1 w związku z art. 12 ust. 3 oraz art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przez ich błędną wykładnię i przyjęcie, że skarżąca jest zdolna do pracy w sposób abstrakcyjny, tj. bez odniesienia się do poziomu posiadanych przez nią kwalifikacji, możliwości wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca powołała się na oczywistą zasadność skargi, ponieważ „zaskarżone orzeczenie w sposób oczywisty narusza przepisy postępowania cywilnego, a mianowicie art. 278 § 1 k.p.c., art. 381 k.p.c. i art. 382 k.p.c. oraz 316 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., albowiem przed Sądem drugiej instancji nie zostało przeprowadzone postępowanie dowodowe, które dawałoby temu Sądowi podstawę do wydania orzeczenia”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c. skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie, co stanowi jeden z koniecznych konstrukcyjnych elementów skargi kasacyjnej. Wiąże się on z przesłankami badanymi przez Sąd Najwyższy podczas rozważania przyjęcia lub odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w ramach tzw. „przedsądu”. Przesłanki te określone są w art. 398⁹ § 1 k.p.c., według którego Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko one podlegają badaniu w tej wstępnej fazie postępowania, a przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania następuje wtedy, gdy zachodzi choćby jedna z nich. Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno zatem koncentrować się na wykazaniu istnienia takiej przesłanki, przy czym treść tego uzasadnienia nie może być jakakolwiek (dowolna), ale konieczne jest oparcie jej na argumentacji jurystycznej.

Powołanie się na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., w postaci oczywistej zasadności skargi, zobowiązuje skarżącego do przedstawienia wyводу prawnego, uzasadniającego takie twierdzenie i wskazującego, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawienia argumentów na poparcie tego twierdzenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 marca 2014 r., I PK 291/13, LEX nr 1455814 oraz z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274), przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274). Nie spełnia tego wymagania stwierdzenie, że Sąd drugiej instancji dokonał dowolnej oceny zgromadzonego w sprawie materiału, czy nie przeprowadził wystarczającego postępowania dowodowego dla ustalenia określonych faktów, bądź że zaskarżone orzeczenie jest

rażąco krzywdzące dla powoda (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 sierpnia 2008 r., II PK 73/08, LEX nr 785527).

Z wymienionych powyżej względów dla uznania, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona nie wystarcza - jak to czyni skarżąca - twierdzenie, że „zaskarżone orzeczenie w sposób oczywisty narusza przepisy postępowania cywilnego”. Skarżąca nie wskazuje w najmniejszym stopniu, na czym ma polegać kwalifikowane naruszenie wymienionych w wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania przepisów prawa procesowego, w szczególności art. 278 § 1 k.p.c., art. 381 k.p.c. i art. 382 § 1 k.p.c. oraz art. 316 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. Mimo braku odrębnego wyводу prawnego, skarżąca zdaje się upatrywać takiego kwalifikowanego naruszenia w „rażącym przekroczeniu przepisu art. 278 § 1 k.p.c.”. Przekroczenie to miałby polegać na braku oceny i pominięciu przez Sąd odwoławczy odpisu prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego z dnia 5 maja 2014 r., akt IVU [...], orzekającego umiarkowany stopień niepełnosprawności o charakterze trwałym na stałe i uznającego skarżącą za niezdolną do wykonywania żadnej pracy oraz na przyjęciu, że wyrok ten nie ma wpływu na ocenę jej stanu zdolności do pracy dokonaną przez biegłych przed Sądem pierwszej instancji. Zdaniem skarżącej, „w tej sytuacji nieodzownym było skorzystanie z kompetencji Sądu zawartej w art. 232 zd. 2 k.p.c. i dopuszczenie dowodu z nowej opinii biegłych, która aktualizowałaby wnioski uzupełniając je o nowy w/w dowód”.

W tym zakresie należy stwierdzić, że art. 278 k.p.c. przewiduje jedynie możliwość dopuszczania dowodu z opinii biegłego i uprawnia sąd do dopuszczenia dowodu z opinii biegłego lub biegłych, jeżeli w sprawie istnieje potrzeba wyjaśnienia okoliczności wymagających wiadomości specjalnych, a nadto do zażądania ustnego uzupełnienia opinii złożonej na piśmie, w sytuacji gdy opinia nie jest wyczerpująca lub też z innych względów, według oceny sądu, wymaga uzupełnienia lub wyjaśnienia. Instrument ten może być wykorzystywany stosownie do potrzeb sprawy, przy czym potrzebą taką nie może być jedynie przeświadczenie strony, że dalsze opinie pozwolą na udowodnienie korzystnej dla niej tezy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 2001 r., II UKN 446/00, OSNP 2003 nr 7, poz. 182). W judykaturze można uznać za utrwalony pogląd, że samo niezadowolenie strony z oceny przedstawionej przez biegłych nie uzasadnia

potrzeby dopuszczenia przez sąd dowodu z opinii innych biegłych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1974 r., I CR 562/74, LEX 7607). Okoliczność, że opinia biegłych nie ma treści, odpowiadającej stronie, zwłaszcza gdy wypowiadało się kilku kompetentnych pod względem fachowym biegłych, nie może uzasadniać przeprowadzenia dowodu z opinii dalszych biegłych. Za nieuzasadnione należy uznać stanowisko, według którego nie wolno zaniechać przeprowadzenia dowodu z opinii dalszych biegłych, jeżeli dotychczas opracowane opinie biegłych nie dają podstaw do rozstrzygnięcia sprawy w sensie twierdzonym przez stronę. Odmienne stanowisko oznaczałoby, bowiem przyjęcie, że należy przeprowadzić dowód z wszelkich możliwych biegłych, by się upewnić, czy niektórzy z nich nie byłiby takiego zdania, jak strona (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 1974 r., II CR 5/74, LEX nr 7407). Nie można przyjąć, że sąd zobowiązany jest dopuścić dowód z kolejnych biegłych w każdym przypadku, gdy złożona opinia jest niekorzystna dla strony (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 1974 r., II CR 817/73, LEX nr 7404; z dnia 18 lutego 1974 r., II CR 5/74, Biul. SN 1974 nr 4, poz. 64; z dnia 15 listopada 2001 r., II UKN 604/00, PPIPS 2003 nr 9, poz. 67). Potrzeba powołania innego biegłego powinna zatem wynikać z okoliczności sprawy, a nie z samego niezadowolenia strony z dotychczasowej złożonej opinii (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1974 r., I CR 562/74, LEX nr 7607 oraz uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 1999 r., I PKN 20/99, OSNAPIUS 2000 nr 22, poz. 807; uzasadnienie wyroku z dnia 10 stycznia 2001 r., II CKN 639/99, LEX nr 53135). W skardze kasacyjnej nie ma zaś żadnych argumentów przemawiających za tym, że istniała obiektywnie potrzeba skorzystania „z nowej opinii biegłych, która aktualizowałaby wnioski uzupełniając je o nowy” dowód w postaci wyroku Sądu Rejonowego z dnia 5 maja 2014 r. W zaskarżonym skargą kasacyjną wyroku Sąd drugiej instancji odniósł się do orzeczenia o stopniu niepełnosprawności i stanął na stanowisku, że „orzeczenie stopnia niepełnosprawności nie oznacza jednak automatycznego uznania ubezpieczonego za niezdolnego lub całkowicie niezdolnego do pracy i stanowi jedynie jeden z dowodów w sprawie, oceniany przez sąd orzekający zgodnie z zasadą określoną w art. 233 § 1 k.p.c.”. Sąd Najwyższy jako sąd kasacyjny nie zajmuje się oceną materiału dowodowego, nie ma również kompetencji do

dokonywania kontroli prawidłowości oceny dowodów dokonanej przez sąd drugiej instancji według kryteriów opisanych w art. 233 § 1 k.p.c. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2013 r., II UK 403/12, LEX nr 1350309).

Niezależnie od powyższych wywodów należy zauważyć, że z ustaleń leżących u podstaw zaskarżonego wyroku wynika, że skarżąca nie spełniła przesłanki do nabycia renty z tytułu niezdolności do pracy, o której mowa w art. 58 ust. 1 pkt 5 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ponieważ nie wykazała 5-ciu lat okresów składkowych i nieskładkowych, przypadających w ciągu ostatniego 10-lecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę. Wykazała bowiem jedynie 2 lata, 4 miesiące i 1 dzień. Jednocześnie skarżącej nie obejmuje przewidziane w art. 58 ust. 4 tej ustawy zwolnienie z obowiązku wykazania powyższego okresu składkowego, ponieważ przepis ten wymaga udowodnienia oprócz okresu składkowego wynoszącego co najmniej 25 lat dla kobiety, także całkowitej niezdolności do pracy.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Orzeczenie o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym zostało oparte na treści art. 108 § 2 k.p.c. oraz § 12 ust. 2 w związku z § 13 ust. 4 i § 19 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie i ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 461 ze zm.).